

Seminari d'aplicacions de l'antropologia i anàlisi de polítiques d'intervenció social 2015/2016

Codi: 101255

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia social i cultural	OT	3	0
2500256 Antropologia social i cultural	OT	4	1

Professor de contacte

Nom: Isidoro Ruíz Haro

Correu electrònic: Isidoro.Ruiz@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No hi ha cap requisit previ.

Objectius

Contextualització:

- L'assignatura pretén introduir als estudiants als debats sobre el coneixement aplicat i les polítiques d'intervenció social.
- Es pretén apropar l'alumnat a una aproximació crítica a les polítiques públiques amb especial atenció a les minories ètniques, poblacions immigrants i altres grups socialment exclosos o definits com a "en risc d'exclusió", tant en contextos europeus com en altres.

Objectius formatius:

- Els/les estudiants de l'assignatura han de ser capaços de valorar críticament les possibilitats d'aplicabilitat de l'antropologia social i cultural tenint en compte les potencialitats d'aplicabilitat de l'antropologia aplicada a polítiques socials.
- Fomentar l'esperit crític a partir de lectures, material audiovisual, presentació de casos y dels propis debats generats a les sessions del seminari

Competències

Antropologia social i cultural

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dissenyar un projecte adaptat als requeriments del demandant i a les característiques i les necessitats de les poblacions objecte d'estudi.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Intervenir en diferents contextos i camps d'aplicació de l'antropologia (relacions interculturals, desenvolupament i cooperació, parentiu, salut, educació, utilització social de l'espai i altres àrees d'intervenció).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Valorar els efectes de l'aplicació de models experts d'intervenció social en els grups objecte d'estudi.
- Valorar en termes teòrics, metodològics i ètics les recerques antropològiques encaminades a objectius bàsics o orientades a la intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
2. Avaluar l'ajust sociocultural dels qüestionaris d'enquesta utilitzats en recerques a petita i gran escala.
3. Conciliar en els projectes d'intervenció les demandes de l'Administració i de les poblacions afectades.
4. Conciliar les demandes i les necessitats de les poblacions objecte d'estudi.
5. Conèixer alguns casos pràctics d'intervenció.
6. Conèixer i comprendre les bases de l'aplicació de l'antropologia en intervencions socials i mediambientals.
7. Conèixer i diferenciar els tipus de dissenys d'intervenció, i les potencialitats, les limitacions i els biaixos que tenen.
8. Conèixer i saber portar a la pràctica la participació professional en intervencions en diferents contextos i camps d'aplicació de l'antropologia en l'àmbit de les relacions entre cultura i societat.
9. Discriminar els aspectes metodològics específics de les recerques aplicades.
10. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
11. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
12. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
13. Identificar els aspectes ètics de la intervenció.
14. Identificar els efectes eventuais d'intervencions socioculturals en diferents col·lectius.
15. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
16. Mantenir una conversa adequada al nivell de l'interlocutor.
17. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
18. Reconèixer la importància que tenen els sistemes de desigualtat interna en els processos d'intervenció.
19. Reconèixer les implicacions ètiques de les recerques encaminades a la intervenció.
20. Reconèixer les implicacions ètiques de les relacions etnològiques entaulades durant les pràctiques de treball de camp.
21. Resoldre problemes de manera autònoma.
22. Saber fer dissenys etnogràfics corresponents a canvis programats i els dissenys d'avaluació intermedis i final.
23. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre la relació entre naturalesa, cultura i societat.

Continguts

Bloc 1) Conceptualització i panoràmica general: De l'antropologia per a la intervenció a l'antropologia de les polítiques socials. Antropologia aplicada, Antropologia d'orientació pública i l'antropologia de polítiques públiques o "public anthropology". L'ús de l'antropologia, possibilitats, limitacions i problemes ètics.

Bloc 2) Antropologia i Polítiques Públiques. Dimensions de la intervenció social des d'una perspectiva antropològica de les polítiques socials: la dimensió cultural, la retòrica discursiva i la pròpia política de l'acció social planificada.

Bloc 3) Aproximacions, mètodes i ideologies emergents i les seves crítiques. Investigació acció participativa, Acció comunitària, desenvolupament comunitari, incidència política (*advocacy*). Claus metodològiques per a l'anàlisi de polítiques públiques d'intervenció social.

Bloc 4) Aproximació crítica a temes clau de les polítiques públiques des d'una mirada antropològica:

- Antropologia i polítiques d'intervenció educativa.
- Minories, migracions i polítiques de gestió de la diversitat etnicocultural.
- Polítiques de Joventut i mercat de treball.
- Cooperació i Educació per al Desenvolupament.
- Polítiques de lluita contra l'exclusió social: Plans Locals d'Inclusió i Cohesió Socials

Debats en torn les relacions de poder en els processos d'intervenció social, la integralitat de les polítiques socials, governança, el valor de la participació ciutadana, la transversalitat de l'administració, el 'empowerment', l'avaluació i l'interdisciplinarietat. Anàlisi dels conceptes clau, entre les seves possibilitats d'ús i l'impacte real.

Bloc 5) La professionalització de l'antropologia avui: Dilemes i oportunitats.

Bloc 6) Conclusions.

Metodologia

Activitats formatives:

Classes i seminaris dirigits pel professor: lectura dirigida d'articles relatius al tema de l'assignatura

Redacció i presentació a la resta de grup de les lectures i dels treballs realitzats ja sigui individualment o en grup.

Avaluació discutida dels resultats

Metodologia docent:

Classes i debat en grup de textos llegits

Visionat de materials audiovisuals d'interès

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions del professor i experts convidats	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 18, 19, 20, 23
Visionat de documentals	6	0,24	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 23
Tipus: Supervisades			
Tutories de preparació de treball escrit, tutories individual i col·lectives	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Tipus: Autònomes			
Estudi de materials, preparació de prova escrita	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Lectura de textos, redacció de treballs escrits	33	1,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23

Avaluació

El sistema d'avaluació s'organitza en tres mòduls, cada un dels quals té assignat un pes específic en la qualificació final, d'acord amb la proposta que cada professor o professora elabori i que lliurarà als estudiants el primer dia de classe. Aquesta proposta contindrà el detall de les diferents tasques d'avaluació i el valor de cada una d'elles. Cada mòdul pot incloure més d'una activitat avaluadora. Tant els mòduls d'avaluació com el valor que se li atorgui a cada mòdul s'haurà d'ajustar als mínims i màxims següents:

1) MÒDUL DE LLIURAMENT DE TREBALLS. En aquest mòdul s'avaluaran un o més treballs que poden ser individuals o en grup, basats en una monografia, en bibliografia específica o en els visionats establerts pel professor. També l'exposició de treballs individuals i col·lectius s'agrupen en aquest mòdul.

Aquest mòdul correspon al 30% al 50% de la nota final.

2) MÒDUL DE PARTICIPACIÓ en discussions de grup i presentacions públiques de treball a l'aula. Valor entre el 20% i el 30% de la nota final.

3) MÒDUL DE PROVES ESCRITES. Poden ser una o més proves escrites i de diferent tipus i característiques. El seu valor oscil·la entre el 30% i el 50% de la nota final.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treballs escrits	30-50%	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Participació discussió en grup. Fòrum debat	20-30%	6	0,24	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 23
Prova escrita i comentari de textos	30-50%	35	1,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23

Bibliografia

Aguilar Villanueva, L.F. 2007 La implementación de las políticas. Mexico: Miguel Angel Porrúa.

Ander-Egg E (1990) *Repensando la Investigación-Acción Participativa*. Vitoria-gasteiz: Servicio central de publicaciones del Gobierno Vasco.

Apthorpe, R. & Long, N. (Eds.) 2000 *Anthropology, development and modernities*. UK: Routledge

Bastide, Roger 1971 *Antropología Aplicada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Bereményi B.Á. and Mirga A (2012) *Lost in action. Evaluating the 6 years of the Comprehensive Plan for the Gitano Population in Catalonia*. Barcelona: FAGiC-EMIGRA.

Bereményi B.Á. and Mirga A (2013) ¿Reconocer, participar, empoderar? Dilemas y lecciones del Plan Integral del Pueblo Gitano en Cataluña. O *Tchatchipen. Revista Trimestral de Investigación Gitana*, 83(julio-septiembre), 4-13.

Borofsky, R. 2011 *Why a public anthropology?* USA. Center for a Public Anthropology. Hawaii Pacific University

Canals Sala, Josep 1999 La antropología en los estudios de trabajo social: del exótico externo a la alteridad interna, en *Antropología más allá de la academia: Aplicaciones, Contribuciones, Prácticas e Intervención Social*. Santiago de Compostela: FAAEE.

- Carrasco, S., & Bereményi, B. Á. (2013). Gitans et école en Espagne. Entre progrès et régressions. *Revue Diversité*, 174(4e trimestre)
- Castañó Madroñal Á (2008) Cuando los antropólogos se implican en las ONG de intervención social con inmigrantes. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.
- Catullo, María Rosa 2006 Ciudades Relocalizadas. Una mirada desde la Antropología Social. Argentina:Editorial Biblos. Sociedad ed. Buenos Aires.
- Catullo, María Rosa 1992 Reconstrucción de la identidad y proyectos de gran escala ciudad Nueva Federación, provincia de Entre Ríos, Argentina. Vol. 125. Brasília: Fundação Universidade de Brasília.
- Chambers, E. 1977 Public policy and anthropology. *Reviews in Anthropology*. Volume 4, Issue 6.
- Chambers, E. 1987 Applied Anthropology in the Post-Vietnam Era. *Annual Review of Anthropology*. 309-337.
- Chambers E (1989) *Applied anthropology: a practical guide*. Prospect Heights, Illinois:: Waveland Press.
- Checker M (2009) Anthropology in the Public Sphere, 2008: Emerging Trends and Significant Impacts. *American Anthropologist*, 111(2), 162-169.
- Cochrane G (1980) Policy Studies and Anthropology. *Current Anthropology*, 21(4), 445-458.
- Colectivo IOÉ (1993) Investigacion-acción participativa. Introduccion en españa. *Documentación social*, 92(julio-septiembre), 1-10.
- Comas d'Argemir D (2008) Políticas, familias, vida cotidiana. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.
- Cortés Maisonave A (2008) Opciones para un análisis desde el compromiso público de la antropología. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromisode la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.
- Cruz, Isabel de la 2002 Introducción a La Antropología para la Intervención Social. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Dixon, J. & Scheurell, R. 1995 Social Welfare with indigenous people. UK: Routledge.
- Durão S and Shore C (2010) From a political anthropology to an anthropology of policy: interview with Cris Shore. *etnográfica*, 14(3), 595-614.
- Eddy, Elizabeth M., and William L. Partridge 1987 Applied Anthropology in America. New York: Columbia University Press.
- Edgar, I R. & Russel, A. (Eds.) 1998 The anthropology of welfare. UK: Routledge.
- Ervin, A. M 2000 Applied Anthropology. Tools and perspectives for contemporary practice. Allyn & Bacon.
- Foster, George McClelland 1974 Antropología Aplicada. México: Fondo de Cultura Económica.
- Ferguson J (1990) *The Anti-politics Machine: "Development," Depoliticization and Bureaucratic Power in Lesotho*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gardner K and Lewis D (1996) *Anthropology, development and the post-modern challenge*. London [etc.]:: Pluto.

Giménez Romero, Carlos 1999 *Antropología más allá de la academia: aplicaciones, contribuciones, prácticas e intervención social*. Santiago de Compostela: Federación de Asociaciones de Antropología del Estado Español.

Giménez Romero, Carlos 1999 *El Antropólogo como asesor*, en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Giménez Romero C (1999) *Antropología más allá de la academia: aplicaciones, contribuciones, prácticas e intervención social*. Santiago de Compostela.: Federación de Asociaciones de Antropología del Estado Español [etc.].

Gimeno Martín JC (2008) Antropología(s) de orientación pública: "asomarse unos centímetros más allá del borde, ahí donde la perspectiva se amplía ligeramente." In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Gimeno Martín, Juan Carlos 1999 "Practicando" Antropología del desarrollo en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Gimeno, J.C. & Monreal, P. 1999 *La controversia del desarrollo. Críticas desde la Antropología*. Madrid: Los Libros de la Catarata-IUDC.

Glasser, I (1994): "Anthropological contributions to welfare policy and practice" en *Practicing Anthropology*, 16, 4: 3-4.

Gledhill, John 2000. *El poder y sus disfraces*. Barcelona: Bellaterra.

Grande Chica, Antonio 2000 *Espacios de desarrollo: exclusión territorial, desintegración comunitaria, intervención social y nueva socialización femenina en el barrio madrileño de Pan Bendito*. Madrid: Universidad Autónoma de Madrid.

Grillo, R. D. & Stirrat 1997 *Discourses of development. Anthropological perspectives*. UK: Berg.

Guerrero Muñoz, Joaquín 1999 *La Intervención Comunitaria: un encuentro interdisciplinar*, en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Hamann ET, Anderson KS, Levinson BAU, et al. (2007) *Educational Policy as a Matter for Anthropologists' Scholarly and Applied Engagement*. American Anthropological Association, Council on Anthropology of Education.

Hess, C. G. 1997 *Hungry for hope. On the cultural and communicative dimensions of development in Highland Ecuador*. Intermediate Technology Publications.

Jabardo Velasco, Mercedes 1999 *Entre la academia y la sociedad. Reflexiones entre la teoría y la práctica de la intervención social con inmigrantes en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)*

Jabardo Velasco, Mercedes, Pilar Monreal (Eds) 2008 *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología*. Vol. 4. Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Jabardo M (2008) Introducción: Preguntas y reflexiones en torno a una antropología de orientación pública. In: Jabardo M, Monreal P, and Palenzuela P (eds), *Antropología de orientación pública: visibilización y compromiso de la antropología. XI Congreso de Antropología de la FAAEE*, Donostia: Ankulegi Antropologia Elkarte.

Kaplan Marcusan, Adriana 1996 *Variabilidad en los procesos de integración social, aculturación e identificación en los colectivos de inmigrantes senegambianos en Catalunya*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

Lamphere L (2004) The Convergence of Applied, Practicing, and Public Anthropology in the 21st Century. *Human Organization*, 63(4), 431-443.

Lassiter LE (2005) Collaborative Ethnography and Public Anthropology. *Current Anthropology*, 46(1), 83-106.

Lassiter LE (2008) Moving Past Public Anthropology and Doing Collaborative Research. *Napa Bulletin*, 29, 70-86.

Martí J (2010) La investigación - acción participativa. Estructura y fases.

Marquez, M.T. & Bueno, C. 2005 Políticas públicas en tecnologías de la información. La pertinencia antropológica. Cuicuilco, septiembre-diciembre, vol.2. pp. 37-57. Escuela Nacional de antropología e Historia. DF. Mexico (versión digital en revistacuicuilco.enah@inah.gob.mx).

Monreal, Pilar 1999 La perspectiva de género en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Monreal, Pilar 1996 Antropología y pobreza urbana. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Mosse D (2001) 'People's knowledge', participation and patronage: operations and representations in rural development. In: Cooke B and Kothari U (eds), *Participation: The New Tyranny?*, London - New York, pp. 16-35.

Mosse D (2013) The Anthropology of International Development. *Annual Review of Anthropology*, 42(1), 227-246.

Nahmad, S. 2010 Antropología y políticas públicas indigenistas en el continente americano. Desacatos, número 33. Agosto. Pp 85-92.

Nolan RW (2002) *Development anthropology: encounters in the real world*. Boulder, Colorado: Westview Press.

Okongwu, A. F. & Mencher, J.P. 2000 The anthropology of public policy: shifting terrains. En: Annual Review of Anthropology. Vol.29: 107-124.

Ostendorf, W. Musterd, S. & de Vos, S. 2001 Social Mix and the Neighbourhood Effect. Policy Ambitions and Empirical Evidence. Housing Studies, vol. 16. NO. 3, 371-380.

Palenzuela Chamorro, Pablo, and Mario Jordi Sánchez 1999 El etnodesarrollo como estrategia indígena frente a la política neoliberal en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Pérez Galán, Beatriz 1999 Los "Beneficiarios" de los proyectos de desarrollo: retórica y práctica en organizaciones no gubernamentales, Cuzco, Perú en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Rodríguez Blanco, Eugenia, 2005 ONGs Indigenistas en Brasil y antropología implicada un modelo de mediación para el etnodesarrollo? Elche: Universidad Miguel Hernández de Elche. Tesis doctoral.

Rodríguez-Villasante, Manuel Montañés Serrano, and Joel Martí 2000 La Investigación Social Participativa. Construyendo Ciudadanía. Vol. 1 y Vol. 2. Barcelona: El Viejo Topo/Red CIMS.

Romaní Alfonso, O. 2006. "Barcelona desde la Academia (o los avatares de una antropología implicada)", a: Feixa C. (dir.); Porzio L.; Recio C. (coords.). *Jóvenes latinos en Barcelona. Espacio público y cultura urbana*, Barcelona.

Ruiz Ballesteros, Esteban 2005 Intervención social: cultura, discursos y poder: aportaciones desde la Antropología. Madrid: Talasa.

Ruiz Ballesteros, Esteban 2000 Construcción Simbólica De La Ciudad: Política Local y Localismo. Madrid: Miño y Dávila

Ruiz Ballesteros, Esteban 1999 Antropología en la empresa: estrategias y modelos en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Ruiz Ballesteros, Esteban, and Alberto del Campo Tejedor 2001 Espacio y estigma en la corona metropolitana de Sevilla. Sevilla: Universidad Pablo Olavide: Diputación de Sevilla.

Ruiz Ballesteros, Esteban, 2002 Minería y Poder: Antropología Política en Riotinto. 2ª ed. Vol. 21. Huelva: Diputación Provincial.

San Román T (1984) Antropología aplicada y relaciones étnicas. *Reis. Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 27, 175-183.

San Román T (2005) ¿Acaso es evitable? El impacto de la Antropología en las relaciones e imágenes sociales. *Revista de Antropología Social*, 15, 373-410.

San Román, Teresa 2004 Sueños Africanos Para Una Escuela Catalana. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions.

San Román, Teresa 1996 Los muros de la separación: Ensayo sobre alterofobia y filantropía. Madrid: Tecnos.

San Román, Teresa 1994 La diferència inquietant: velles i noves estratègies culturals dels gitanos. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular: Alta Fulla.

San Román, Teresa 1990 Vejez y Cultura: hacia los límites del sistema. Barcelona: Fundación Caja de Pensiones.

San Román, Teresa 1986 Comentarios sobre un proyecto de investigación socioantropológica de la marginación social. Barcelona: Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona.

San Román, Teresa 1986 Entre la marginación y el racismo: reflexiones sobre la vida de los gitanos. Madrid: Alianza Editorial.

San Román, Teresa 1984 Gitanos De Madrid y Barcelona: Ensayos Sobre Aculturación y Etnicidad. Bellaterra: Universidad Autónoma de Barcelona.

San Román, Teresa 1976 Vecinos Gitanos. Madrid: Akal.

San Román, Teresa 1975 La educación y el medio, desde una perspectiva antropológica. Madrid: Instituto Nacional de Ciencias de la Educación.

Santos, S.& Massó E. (coordinadoras) 2012 Antropología en España: Nuevos caminos profesionales. En *Revista de Antropología Experimental*, nº12. Jaen: Universidad de Jaen.

Schwegler T and Powell MG (2008) Unruly Experts: Methods and Forms of Collaboration in the Anthropology of Public Policy. *Anthropology in Action*, 15(2), 1-9.

Shore C (2009) La antropología y el estudio de la política pública: reflexiones sobre la "formulación" de las políticas. *Antípoda*, 10(enero), 21-49.

Shore C (2010) La antropología y el estudio de la política pública: Reflexiones sobre la "formulación" de las políticas. *Antípoda*, 10(Junio), 21-49.

Shore C and Wright S (1997) *Anthropology of policy: critical perspectives on governance and power*. *Anthropology of policy: critical perspectives on governance and power*, London: Routledge.

Shore C and Wright S (2014) Audit Culture and Anthropology: Neo-Liberalism in British Higher Education. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 5(4), 557-575.

Shrestha N (1995) Becoming a development category. In: Crush J (ed.), *Power of Development*, London: Routledge, pp. 266-277.

Téllez Infantes, Anastasia 1999 El antropólogo como profesional: la experiencia de un caso concreto en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Uribe Oyarbide, José María 1999 Antropología Aplicada. Momentos de un debate recurrente. en Gimenez Romero, Carlos (Ed) (1999)

Villalón González AM (2012) Reflexiones sobre la intervención social antropológica. *Revista de Antropología Experimental*, 12, 103-114.

Villasante TR (2010) Historias y enfoques de una articulación metodológica participativa. *CIMAS Cuadernos*, 1-18.

Van Willigen, John 1986 *Applied Anthropology: An Introduction*. Massachusetts: Bergin and Garvey.

Viola Recasens, Andreu 2007 De la utopía al marco lógico: una etnografía de las prácticas de cooperación internacional a través del estudio de los vínculos transnacionales en el proceso de desarrollo. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Antropologia Cultural i Història d'Amèrica i d'Àfrica. Tesis Doctoral.

Viola Recasens A (2000) *Antropología del desarrollo: teorías y estudios etnográficos en América Latina*. Barcelona: Paidós Ibérica

Wedel, J.R. & Feldman, G. 2005 Why an anthropology of public policy? *Anthropology Today*. Volume 21, Issue 1, pages 1-2.

Wedel JR, Shore C, Feldman G, et al. (2005) Towards an Anthropology of Public Policy. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 600(July), 30-51.